

koji je sa Francuskom revolucijom srušen. Homjakov je, osim Rusa, visoko uzdizao i Srbe u kojima je video narod posebnog kova. Ovaj patrijarh starih slovenofila je ostavio i jedno delo pod naslovom *Aux Serbes – épître de Moscou*, koje zaista ima ton poslanice kakve upućuju patrijarsi. Ta je poslanica napisana na francuskom, prevedena je na ruski a neki pominju da je slovenofilski patrijarh za tu priliku bio naučio i srpski jezik. Zanimljivo je da je poslanica imala slab odjek među Srbima i najveći deo srpske libelarne inteligencije ju je dočekaao s neskrivenim nepoverenjem. Ni u crkvenim krugovima poslanica nije naišla na ono što je njenom autoru godilo da dozna. U tom je spisu suma Homjakovljevih organicističkih ideja koje nije teško rezimirati – sva su zla započela na Zapadu posle Francuske revolucije i Srbi bi trebalo da se čuvaju Zapada i zapadnog parlamentarizma kao najvećega zla, da budu uporni u tome da očuvaju svoje tradicionalne organske vrednosti. Na skali tih vrednosti na prvom mestu je pravoslavlje, koje je kod Homjakova rusko pravoslavlje poistovećeno sa samodržavljem. Bez toga se Srbi ne mogu održati u haosu istorije koji je nastao s Francuskom revolucijom svuda u Evropi. Prenebregao je da su Srbi svoje pravoslavlje čuvali i u periodima kada nisu imali državu i da su čak bili od pomoći Rusiji u XIV veku kada je velik broj srpskih kaluđera odlazio u Rusiju gde su ostavili dubok trag u kulturi. No, teza patrijarha i starih ruskih slovenofila bila je sasvim jasna: pravoslavni narodi Balkana treba da se okrenu Rusiji i ruskom pravoslavlju koje je bilo sraslo sa samodržavljem. Homjakov je mnogo zanimljiviji kao ekleziolog i njegov spis *O Crkvi* 1926. preveo je Justin Popović koji ga smatra bogonadahnutim čovekom. No, Homjakov svoju ekleziološku shemu prenosi na društvo i tako određeni crkveni pojmovi dobijaju drugo značenje. Slovenofili su kritikovali određene vrednosti zapadne kulture ali Zapad i zapadnu civilizaciju nisu odbacivali što će uslediti kasnije sa neoslovenofilima ili, preciznije, sa Evroazijcima.

Ono što se izvodilo iz nekih ideja stare i nove slovenofilске intelektualne elite je kasnije postalo matrica nacionalističkog mita.

U krugu tipično organicističkih razmišljanja uvodi se mistična geografija "evroazijskog kontinenta", nacionalno tlo se doživljava mistično. Navodno, na određenim tačkama svoje plemenske teritorije presecaju se i ukrštaju neke magične sile koje se prostiru širom planete. U takvim krugovima se prepoznaje istina o neminovnoj "propasti" Zapada i zapadne civilizacije. Kod ruskih Evroazijaca takva su razmišljanja neka vrsta opšteg mesta o narodu "koji u svojoj gigantskoj, kontinentalnoj duši" čuva najveću i poslednju istinu. U svom delu *Konzervativna revolucija*, koje se smatra glavnim spisom ruskog neoorganicisma, A. Dugin nastoji da sistematizuje osnovne teze s ciljem da, kako sam ističe, iznese "neumoljive kritike Francuske revolucije" i kao svoje učitelje navodi De Mestra i L. Bonala, između ostalih, posebno među novijim teoretičarima fašizma.

Ideje doživljavaju najrazličitije transformacije, ali je posebno problematično kada se "ideje pojave na ulici" kako kaže A. Janov.

U sumi ideja, recimo, koje su izlagali slovenofili raspoznaju se i ideje koje sa slovenofilima dele i njihovi oponenti zapadnjaci kakav je na primer A. I. Hercen, ali to je poseban tematski krug kojim se u ovom pristupu sada nećemo baviti. Srpski organicistički mislioci variraju ideje različitih idejnih tokova i nema uverljivih dokaza da se uvek radi o nekoj originalnoj "nacionalnoj" misli.

Organicistički krug novije srpske misli.

U tom krugu se nalaze najpre dve krupne figure naših organicističkih mislilaca – vladika N. Velimirović i J. Popović. Oni su odavno postali kultne ličnosti tako shvaćene "nacionalne misli". Za vladiku Nikolaja se kaže da je "najveći Srbin posle sv. Save" ili "novi srpski Zlatoust" ali se dokazi ne nude – veliki propovednik inače svoju slavu, pa i onu posthumnu, duguje više daru gorljivog propovednika nego svom filozofskom znanju ili književnom umeću koji su ocenjeni sasvim drugačije u delima istraživača koji su se bavili organicističkim tokom naše misli. Nikolaj je "manje svetac i apostol", ističe se u istoriji srpske filozofske misli, "a više eruptivni osvetnički duh čija skeptička priroda rastače ne samo veru već i umetnost i moral", jer on propoveda "surovost, gnev i krajnju sumnju". Za Velimirovića kao pisca P. Palavestra ističe da je "ozračen zapadnjačkom kulturom, protestantizmom i